

MMXIII

„Van néha olyan pillanat, mely kilóg az időből...”
(Weöres Sándor: Örök pillanat)

Cím nélkül indulok el. Ujjaimat tornagyakorlatokkal melegítem be. Kell is nekik, mert rég nem klimpírozta a billentyűzetem 12-13 ezer leütésnyi hosszan. Most azonban itt a téma, és itt a kényszer, hogy elkezdjem, és másodízben is átadom magam közös kerékpározásunk átélte élményeinek. Megmaradásukat szeretném elérni ezen írás által, így állítani meg az időt, és feledtetni az örök érvényű mondást: „Minden elmúlik.”

Tudnék én most az ellen tenni, hogy ami egyszer elmúlt, ismét visszatérjen a „most”-ba? Megpróbálok. Neked mindenesetre, nyájas olvasó, az a pillanat lesz a most, amikor e sorokat olvasod. És nemcsak akkor, amikor te olvasod, hanem akkor is „mosttá” lesz az elmúlt pillanat, amikor valaki majdan évek múltán olvasza írásomat.

Akkor tehát ettől kezdve múlt időben fogalmazok. Kezdem a múlt felelevenítését annak az érzésnek a megfogalmazásával, amelynek első hallgatója Robi volt. Húszon-néhány év közös kerékpározásai után felmerült bennem az a gondolat, hogy mi újat is várhatok egy régi társaságtól és régi önmagamtól. Robi gondolata inspirálónak vált számomra, és megragadt bennem: A csodát mindenkor érdemes várni!

És tényleg, a csodák. Hol is rejtőznek? Rejtőznek egyáltalán, vagy csak döntés kérdése a megtalálásuk? Én az utóbbi megfogalmazás mellett döntöttem, és feltettem magamban, hogy megtalálom a csodákat! Álljanak tehát itt, időrendi sorrendben felsorakoztatva, no nem egészen katonásan, hanem inkább felszólalóan és egyben meztelenül.

Szent Anna napján öltöttük magunkra kerékpártúrás önmagunkat, és annak a szerepnek a fontosságát, amelyet a fentebb már említett húszon-néhány év jelent hétköznapi létünk folyamában. Milyen különös „elköteleződés” tart meg minket ebben a folyamatban? Megfogalmaztuk néhányszor magunknak, és leginkább annak a csodás érzésnek a fontosságát emeltük ki, hogy ez az a kör, ez az a tevékenység számunkra, amikor félretehetjük feladattudattal telített gondolkodásunkat és hétköznapijainkat. A pedál tekerése közben, az emelkedők erőfeszítése és a lejtők gyönyöre közben leáll a kattogás az

agyban. Csak a kerekek surrognak, az izmok feszülnek, és körülvesz bennünket a zöld és a kék. Mi ez, ha nem csoda?

Első szálláshelyünk: Pénzpaták. Egy olyan hely a Bükk-hegységben, amely sokunk fejében az idill állapotát jeleníti meg. Vagy a mennyországát! Nyugalom, csend, erdő, béke. Ezek semmitmondó szavak annak a jelenségnek a leírására, ami ott tapasztalható. Marasztaló! Minek más-hol élni, ha ilyen helyen is lehet? Minek továbbmenni, ha itt is maradhatunk? Minek mással foglalkozni, ha csendben is lehetünk? Minek kimozdulni, ha megérkeztünk? Minek rohanni, ha le is állhatunk? Minek gondokat gyűjteni, ha gondtalanok is lehetünk? Minek...

Július 27-én a 27-es út adta a célt, amely felé haladtunk. És adta a 27-es „töltőállomást”, ahol Soproni sört mértek. Igaz, kicsit lassúsan csapolva, de azért a tizedik kórsonál már megügyesedve szolgált ki bennünket a nyári szünetben a „kocsmárosné, aranyvirág” szerepébe bújó tanítónő. Mindez alatt túlestünk az egyetlen defekt orvoslásán, ami kellett ahhoz, hogy Laci ne feleslegesen cipelje magával szerszámok batyuját.

Mi szegénységet láttunk, és szegény embereket azokban az észak-magyarországi falvakban, amelyekben keresztültekertünk. Pedig az élet volt ott is jelen, csak épp más jelmezbe öltöztetve. Nők, férfiak, gyerekek, idősek, fiatalok – emberek. Akik szintén boldogok akarnak lenni. Van-e definíció a boldogságra? És mi szükséges az eléréséhez? Munka, pénz, tisztaság, egészség? Vagy ezek nélkül is van boldogság? Mi, akik ott tekertünk közöttük, rohanó életünk-ből kiszakítva néhány napot, hogy megéljük a lazítás perceit, boldogabbak vagyunk, mint azok, akiknek nem kell ehhez szabadságra menni?

Persze az is elgondolkodtató, hogy míg én átélem a csodát, vannak körülöttem emberek, akik mindezt csak csodálkozva nézik egy padon ülve, várakozva. Talán épp arra várva, hogy egy angyal szárnyával a vizet érintve, annak fodrai létrehozzák a csodát. Erre gondoltam, amikor felhőtlen, magasztos, gondtalan tekerésem közepette elkerekézettem egy cigány család mellett. Ők csak ültek, és néztek bennünket...

Csodálattal szemléltük az emberi élet 5000 év előtti emlékeit. De még az 1000 éves emlék is megható. Templomaikat díszítő falfestők és faragók alkotásait láttuk kis falusi templomok falain, oszlopain. Turisták nézik ma azt, ami egykor az akkori mának készült. Mit szólnának azok az alkotók a mi mai ámulatunkhoz? Tudták, hogy csodát alkottak? Hogy az emberiség kulturális örökségét teremtették meg!?

Kellemesen bemelegítettük izmainkat az első napi útszakasz teljesítésével. Megdolgoztunk tehát azért a fenéges vacsoráért, amely szállásunkon várt bennünket. Leírhatnám ide a menü minden egyes részletét, felelevenítendő ezzel a kulináris élvezet emlékéjét, de félek, irigységet ébresztenék. Pedig csoda volt ez is a javából! Nekünk mindenképpen, akik vendégei voltunk Jutka-Péter és Andi-Tamas házaspároknak, akik már ismerték háziasszonyunk titkos receptkönyvét, és kiválasztották számunkra a menüt. Köszönet nekik ezért!

Július utolsó vasárnapján hagytuk el Magyarországot, remélve a szomszédos Szlovákia vendégszeretetét. És ez a remény be is igazolódott, mert bármerre jártunk a következő napokban, vendégként mindenütt előzenyességet, udvarias kiszolgálást, kimerítő tájékoztatást kaptunk. Persze szlovák nyelven. Na jó, volt azért olyan templom is, ahol kezünkbe adták a magyar nyelvű leírást, így adva lehetőséget az idegenvezetővé válásra. Ez a szerep Klárinak és Robinak állt a legjobban. Ők olvasták a papírt, miközben mi a fejünket tekergetve csodáltuk az emlékeket. Volt persze, aki a templomok áhítatos csendjét inkább elmélyülésre használta, a belépődíj miatt jó áron vásárolva meg annak a lehetőségét, hogy módosult tudatállapotba merülve zuhanjon – nem az idő, hanem a tudattalan mélységeinek megtapasztalásába, amit csak padra borulva, csukott szemmel, fizikailag ellazult állapotban lehet elérni.

Ezen a nevezett vasárnapon Európa egyetlen aragonitbarlangjába szálltunk alá. Ha leírom azt a számot, hogy 400 000, ez súlyok, darabszám, hosszúság jelölésére is befoghatatlan mennyiséget jelöl. Talán ha az idő mérőeszköze, az „év” elé teszem, akkor válik leginkább felfoghatatlanná. Mi volt a Földön 400 000 évvel ezelőtt? (Nézz utána, hogy megtudd! És Te,

aki ezt az újságot olvasod, írd meg nekem az szcszsoka@gmail.com címre, hogy én is tudjam!) Mindenesetre az biztos, hogy ennek a közetnek a keletkezése akkor kezdődött. És ma, azaz július 28-án mi láttuk csodáit. Változatos színekben és redőkben hullámozott körülöttünk az aragonit.

Detsky Domov (Gyermekotthon). Valakiknek otthon az otthonélküliségben, nekünk szállást nyújtó lehetőség volt évekig. De „minden elmúlik”! Felőttünk! Idén pénzért vásároltunk erdei luxust, pihenőhelyül magunknak. Jutka csodás helyet talált a virtuális térben. Néhány paraméter megadása mellett a legújabb házat választotta, amelyről, amikor megérkeztünk, azt gondoltuk, ember még nem lakta előttünk! Ez végül is mindegy volt ott az erdő közepén. Mi pillanatok alatt belaktuk, és élveztük minden ránk váró kényelmét. Nem is tudom, Laci – amikor elhozta magával azt az adathordozót, amelyre több mint egy évtized emléke fért el – remélte-e, hogy falra szerelt hatalmas képernyő áll majd rendelkezésünkre régi tûrak képeinek megtekintésére.

Szepescsütörtök, -péntek, -szerda vagy -szombat. A hét minden napjára találtak nevet lakhelyük jelölésére a falusi emberek. És ha már laktak és éltek, Isten dicsőségére templomokat építettek. Csütörtökhely templomának oldalkápolnája Párizs katedrálisainak látványát idézte fel bennem. Óriási színes üvegablakai, gótikus boltívei egy letűnt kor stílusirányzatának alkotásai. A templom mellé Zápolyai István építtette az emeletes elrendezésű gótikus kápolnát. Az alsó szint szolgált a Zápolyaiak temetkezési helyeül, a felső szint a Szűz Mária mennybeviteléről elnevezett kápolna. A magyar gótikus építészet egyik legtekélyesebb, legarányosabb alkotásaként tartják számon. A klasszikus gótikus kápolna típusának megfelelően karcsú pillérek fölött lebegő, hálóboltozatos építmény. Festett üvegablakai magyar szenteket ábrázolnak.

De nemcsak az évezredek szentjei tekintettek oltalmazóan ránk, hanem néhány újkori nagyság is ránk talált, hogy elképedve szembesüljünk a történelem színpadán főszerepet játszó személyek szobraival. Lenin. Ő nézett ránk szigorú arccal egy ablakból, míg mi a hangulatos vendéglő udvarán pótoltuk folyadékhiányunk hiányát.

Késmárkon „oltári” templomokat láttunk, szárnyukat kitáró oltárképekkel. Az evangélium szereplői eleve nedtek meg a hívek előtt, és jelenítették meg faragott vagy festett alakban Jézus életének és tanításának üzenetét. Az írástudatlan nép is láthatta,

hogy a pokol olyan szörnyűséges hely, ahol emberi fejek, állati testek, kifordult lelkek hányódnak boldogtalan létükben. Hatásos jelenetek irgalomról, és még hatásosabb jelenetek szenvedésről és a szentségi élet elérésének útvesztőiről. Üzenetek, tanítások, figyelmeztetések. Minden lelket megmenteni akaró egyházi küldetés, és a testi-lelki megdicsőülés. A középkori világkép emlékei. De vajon mi a helyzet a mai világgal? Megmenekültünk a pokol tüzétől, vagy egyenesen oda vezet az utunk?

A Magas-Tátra látványa lenyűgöző! Még több kilométer távolságból is megszólít. Olyan, mintha személyesen engem köszöntött volna fenségesen magasba nyúló ormaival. Megölelném, ha tudnám, meghódítanám, ha merném. De én félek a magasság mélységétől. Ezért a Tátra is csak egy csodálatraméltó óriás marad a számomra. Szárnyamat nem tudom kibontani, félelmemet nem merem elengedni. Messziről hódolok előtte, távolról. Csak ennyit ad nekem. És ez elég is!

Beszélgéseink során azután kiderült, hogy mindenki elfogult ezzel a fiatal hegységgel kapcsolatban. Mindenki gyengéd érzelmeket táplál iránta. Egy hegység iránt! Egy nem akármilyen hegység iránt!!!

Július utolsó előtti napja esőt zúdított a nyakunkba. Pontosabban a nyakunkba nem – mivel autókba ültünk, és úgy indultunk útnak –, de annál inkább a kerékpárookra, amelyek a tetőcsomagtartón utaztak, meghagyva a lehetőséget esetleges használatukra. De ez nem adatott meg nekünk, ezért gépeink eláztak a legeludogottabb csavarjaikig, szegények.

Szepeskáptalan valaha zárt világ volt. A körülötte elterülő falu áldásaként és terheként. A szinte önálló egyházi városként működő, fallal körülvett Szepeshelyet a 13-15. században épült Szent Márton templom uralja. A település már a 13. századtól a Szepesség egyházi központjának számított. A templomban a szepességi gótikus szárnyas oltárok legszebb gyűjteményét láthattuk.

Dombbal szemben domb. Káptalannal szemben vár. Egy hatalmas vár romja napjainkban. Ezt csak távolról csodáltuk meg, de az útikönyv közel hozta azokat az eseményeket, amelyek a várban és vár körül zajlottak. Az eltelt évszázadok alatt több ostromot kiállt, és nem adta magát. Királyok adták leghűségesebb alattvalóiknak ajándékba, megvásárolva ezzel hűségüket. Bevehetetlen volt, és kincs, mint az igazi NŐ. De szomorú sorsot ért, amikor egy nevetséges tűzvész porig égette. Ez egy anticsoda.

A lőcsei fehér asszony történetének már csak foszlányai maradtak emlékezetemben. Viszont a város gyönyörű főépülete magával ragadó, ami az irodalmi műből készült filmben is gyakorta feltűnt.

Zsigrá. A Szepesség leghíresebb középkori eredetű falfreskóit a zsigrai katolikus templom őrzi. A 13. században épült templomban bibliai témák mellett Szent László kun vitézekkel vívott csatája is meglevenedik a falakon. A Krisztust a keresztfán ábrázoló képen a kereszt és az édenkerti almafa jelképének összekapcsolására utal Ádám és Éva ábrázolása a kereszt mellett. A szentélyben látható utolsó vacsorai jelenet 13. századi, a többi a 14. században készült. A zsigrai templomot az UNESCO a világörökség részévé nyilvánította.

Utolsó közös esténken a vacsorát Andrea készítette. Mákos gubát!! Csodás egyszerűséggel és természetességgel, csodásan megédesítve az esőztatta nap emlékét.

Vége július hónapnak, és vége a túrának. Ézen az utolsó napon tennünk kellett a gépek és a térdek berozsdásodása ellen, ezért még tekertünk egy keveset, egy olyan erdei úton, amely számomra az „ideális kerékpárút” jelzőjét érdemelte ki. Fák hajoltak fölénk, patak csörgedezett mellettünk, virágok nyíltak szinte karnyújtásnyira. Benne voltunk az erdőben, részei voltunk az erdőnek. Hallottuk a madarak motozását, a szél hangját. Szlovák Paradicsom! Ez volt az az útszakasz, amikor megszólalt bennem: „Imádom élni!”

Én nehezen tudok valamit elengedni, múlttá engedni. Talán ezért is írok ilyen visszaemlékező írásokat, mert jó még megtartani azt, ami csak volt. Hazafelé tartó hosszú autótúrunk sem tudta kitörölni ezt az érzést. Az álmodásnak és az élményeken való merengésnek aztán hatalmas csattanás vetett véget. A hanghatást követően az a vizuális felfedezés keltett bennünk döbbenetet, hogy hiányzik a jobb oldali visszapillantó tükör. Miután megálltunk, csak kérdeztünk tudtuk egymástól: „Mi volt ez?” Az autó jobb oldalán az ajtó és a motorháztető behorpadt, a lámpa összetört. Keresztelte egymást négy élet pillanata. Egy özbaké, amely ugrott, és egy autóé, amely haladt, és amelyben hárman ültek. Nekünk csoda volt ez a találkozás, neki azonban halál. Mi megúsztuk ép bőrrel, ő azonban kiterülve feködt néhány méternyi távolságra az árokban. Most már nem is maradt más kérdésem, csupán ez: Lehet nekem csoda az, ami egy másik élőlénynek a halálát okozza?

Csizovszki Zsóka